

основних права и могућности да се она ограниче. Можемо навести још неколико појединачних примера, мада је очигледно да се њихов број не може упоредити са бројем предмета у којима се ставови Уставног суда и Европског суда за људска права подударају. Ипак, очигледно је да је и за ове малобројне ситуације потребно изградити механизам превазилажења разлика; у супротном, биће угрожени принцип правне одређености и сам механизам заштите основних права: национални судови при суочавању са оваквим конфликтом тумачења доспевају у неприлику које тумачење треба применити. Очигледно је да су најсложеније ситуације када долази до разилажења међу нормама међународног уговора и нормама националног устава, које су већ добиле тумачење у одлуци националног уставног суда. Управо у овим случајевима противречности међу националним и наднационалним правним поретком испољавају се у њиховом најоштријем облику.

Поводом сличних противречности можемо рећи следеће. Проевропска оријентација земаља нове демократије по питању дефинисања места и улоге међународних норми у националним правним порецима, о којој сам већ говорио, не укида приоритет устава за националне уставне судове и правни систем у целини у случајевима када је национални устав у стању да обезбеди потпунију заштиту права и слобода човека и грађанина, у поређењу са одговарајућим нормама међународног уговора.

Ако се не би узела у обзир ова околност, постојала би опасност од „разређивања“ контроле уставности у контроли сагласности са наднационалним нормама, које припадају како праву ЕУ, тако и праву Европске конвенције. У земљама чланицама ЕУ, национални судија у тој полифонији правних поредака има на располагању помоћни инструмент: прелиминарну интерпелацију, са којом може да се обрати Европском суду правде, ради прелиминарне провере неке националне норме у погледу сагласности са наднационалним правом. У многим земљама, аналогне процедуре постоје и на националном нивоу (то су процедуре обраћања органима за контролу уставности), а ускоро ће таква процедура бити уведена и у Европском суду за људска права (са ступањем на снагу Протокола 16 уз Конвенцију). Међутим, такве интерпелације не решавају проблем конкуренције међу нормама националних устава и наднационалног права по питањима везаним за заштиту права и слобода човека и грађанина.

Са позиција оваквог приступа, може се рећи да је проблем односа између Европске конвенције и националних устава много сложенији и разумејенији него што је само проблем положаја ових аката у хијерархији извора права. Међусобни односи између националне и наднационалне јурисдикције – у циљу потпуне и ефикасне судске заштите права и слобода човека и грађанина – не могу да имају крут „вертикални“ карактер. У овим међусобним односима нема судске инстанце као извора правног